

Гриньова Н.В.

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

м. Умань

ПОНЯТТЯ «ПРОЕКЦІЇ» В ПСИХОАНАЛІТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Серед сучасних методів психологічних досліджень популярними залишаються проєктивні методи, особливо графічні (малюнкові) методики, що використовуються психологами для діагностики внутрішнього світу дорослих та дітей. Проєктивний підхід базується на феномені проєкції, який був відкритий З. Фрейдом для пояснення патологічних симптомів параної (1896 р.). Проєкція розглядалась вченим як викидання у зовнішній світ ендогенного збудження, яким психіка не може оволодіти. Проєкція, в ранніх працях засновника психоаналізу, тлумачилась як приписування іншим людям власних соціально-неприйнятних бажань. Вчений вказує: «Проєкція це первинний захист, що пов'язаний з неправильним використанням звичайного психічного механізму, також це захисний механізм психіки проти асоціальних потягів, зокрема гомосексуальних» [4, с. 208].

У працях А. Ауербаха, Л. Беллака, Л.Ф. Бурлачука, Р. Корсіні, М. Кляйн, Ж. Лапланша, Б. Мюрштейна, Р. Прайера, Ф. Перлза, Ж.-Б. Понталіса, С.Л. Рубінштейна, Л. Франка, А. Фрейд, З. Фрейда, Д. Холмса, К. Хорні міститься визначення даного феномену та подано класифікації його видів.

Автори словнику з психоаналізу Ж. Лапланш, Ж.-Б. Понталіс вказують на широке вживання терміну «проєкція» не тільки в психології, а й неврології, геометрії.

В геометрії поняття «проєкція» – це відповідність кожної точки фігури в просторі кожній точці фігури на схемі, кресленні. В неврології вважається, що та чи інша ділянка мозку являє собою проєкцію певної ділянки тілесного

апарату, яка відбувається по чітким законам [2]. Автори стверджують, що в психології проекція існує в таких процесах (рис. 1.1):

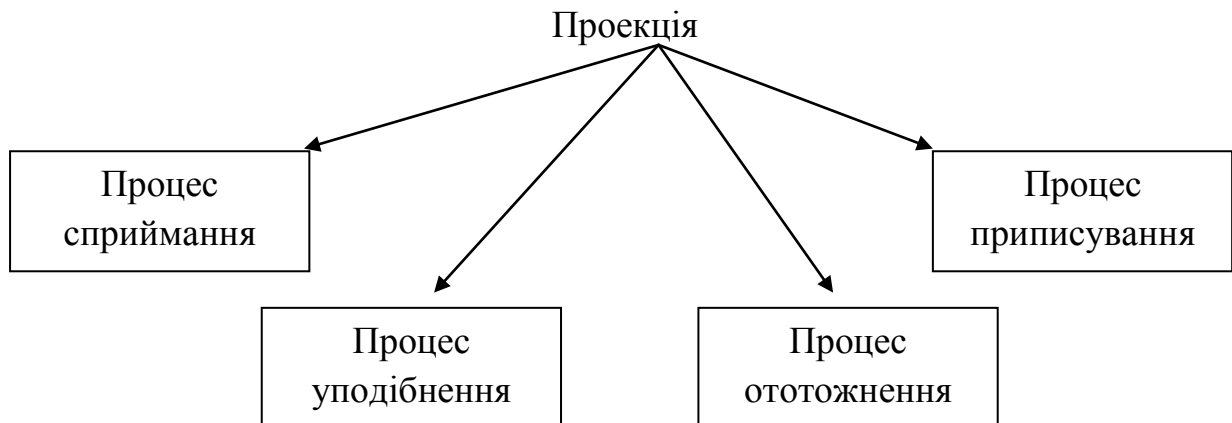

Рис. 1.1. Види проекції за Ж. Лапланшем, Ж.-Б. Понталісом

Суб'єкт сприймає оточуючий світ і відповідає на нього згідно своїх інтересів, здатностей, звичок, очікувань, бажань, що проявляються в істотних структурах, характеристиках й в поведінці. Особистість уподібнює себе до інших людей, та інших до себе, ототожнює себе з іншими людьми, тваринами, неживими предметами, або навпаки, інших з собою (наприклад, читач проектує на себе героя художнього роману). Суб'єкт приписує іншим людям потяги і бажання, які не помічає у собі [2]. Таким чином, проекція може бути не тільки як ототожнення себе з іншими, а й інших з собою. Сприйняття суб'єктом оточуючого світу відбувається через призму власних інтересів, здатностей, звичок, очікувань, бажань та під впливом дії захисних механізмів, в результаті чого й відбувається проекція неусвідомлених, витіснених уявлень, бажань на оточуюче середовище, включаючи неживі предмети, тобто, проекцію може викликати будь-який стимул.

Психоаналітики М. Кляйн, К. Хорні, А. Фрейд доповнюють поняття «проекція» новими ідеями. Дитячий психоаналітик М. Кляйн виділяє два механізми психіки: інтродекцію (прийняття) та проекцію (відштовхування), що спрямовані на захист «Я» від інтенсивного страху, та які постійно впливають один на одного. М. Кляйн вважає, що дитина емоційно зафарбовує своє сприйняття об'єкта в залежності від власних почуттів та інтерналізує

(проектує) відповідним чином об'єкту [1]. А. Фрейд вказує: «Проекція – це один із способів захисних механізмів, що відіграє значну роль у формуванні уявлень дитини про оточуючу дійсність та визначає основний напрям розвитку її особистісних якостей» [3, с. 397]. Прояви механізму «проекції» можна спостерігати на ранніх стадіях розвитку, коли «Я» маленьких дітей «переносить» відповідальність за власні негативні дії на інших людей.

Отже, з'ясовано, що термін «проекція» вживається в широкому значенні, використовується в різних галузях науки. Як психологічний феномен проекція у психоаналітичній літературі трактується як: захисний механізм; несвідоме перенесення власних рис, установок, бажань, почуттів на інших людей; приписування неусвідомлених і усвідомлених мотивів, емоцій, бажань, рис живим і не живим об'єктам; проективна поведінка; установка; особистісний смисл; активність сприймання.

Список використаних джерел:

1. Кляйн М. Развитие одного ребенка / М. Кляйн // Воспитание детей и психоанализ. – М. : Киев, 2000. - С. 17 – 90.
2. Лапланш Ж. Словарь по психоанализу / Ж. Лапланш, Ж.-Б. Понталис ; пер. с франц. Н. С. Автономовой. – М. : Высш. шк., 1996. – 623 с.
3. Фрейд А. Введение в детский психоанализ ; норма и патология детского развития ; «Я» и механизмы защиты : [сборник] / А. Фрейд ; [пер. с нем.]. – Мн. : ООО «Попурри», 2004. – 448 с.
4. Фрейд З. Психология бессознательного [2-е изд.] / З. Фрейд. – СПб. : Питер, 2007. – 400 с.